

Б. Б. Гуменюк,
аспірант, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, начальник
окремого контрольно-пропускного пункту "Київ", Державна прикордонна служба України
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-4675-363X>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.17.329

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ КОРДОНОМ В УКРАЇНІ

В. Humenyuk,
Postgraduate student, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law,
Head of the Separate Checkpoint "Kyiv", State Border Guard Service of Ukraine

NORMATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE INTEGRATED MANAGEMENT OF THE STATE BORDER IN UKRAINE

У статті проаналізовано нормативно-правове регулювання інтегрованого управління державним кордоном в Україні. Автором відзначено, що сучасні виклики та загрози у сфері національної безпеки, що постають перед Україною, вимагають перегляду стратегічних документів для розроблення пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази та системи інтегрованого управління державним кордоном. Проаналізовано нормативно-правові акти, що визначають правові засади державного регулювання інтегрованого управління державним кордоном. Відзначено результати у сфері міжнародного співробітництва, зокрема активізовано договірно-правове оформлення державного кордону, посилено митний контроль, запроваджено нові механізми обміну інформацією та аналізу ризиків, а також удосконалено процедури прикордонного контролю, запроваджено біометричні перевірки та посилено боротьбу з транскордонною злочинністю. Зазначено, що особливої ролі зазначені завдання набувають у контексті стратегічного курсу України на євроінтеграцію, що передбачає поглиблення регіонального співробітництва у сфері безпеки державного кордону. Інституційну спроможність у сфері інтегрованого управління кордонами посилює участь України в Програмі ЄС "Eastern Partnership – IBM FIT", що реалізується Міжнародним центром з розвитку міграційної політики. З метою належного моніторингу впровадження інтегрованого підходу до управління державним кордоном ухвалено Порядок проведення огляду стану інтегрованого управління державним кордоном, де визначено критерії оцінювання результативності та ефективності реалізації політики інтегрованого управління державним кордоном, що реалізуються через етапи проведення огляду, а саме організаційно-підготовчий, виконавчий та підсумковий. Процедура огляду ґрунтується на принципах централізації управління, об'єктивності, прозорості, наукової обґрунтованості, колегіальності прийняття рішень і системності заходів, що сприяє посиленню ефективності державного управління в сфері інтегрованого управління державним кордоном. Відзначено, що державне регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном України поступово трансформується відповідно до нових викликів безпекового, політичного та правового характеру, чинна нормативно-правова база є результатом як внутрішніх реформ, так і адаптації до європейських підходів, що відображається в оновленні термінології, визначенні стандартів правозастосування та стратегічних пріоритетів державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном.

The article analyzes the normative and legal regulation of the integrated management of the state border in Ukraine. The author notes that modern challenges and threats in the field of national security facing Ukraine require a review of strategic documents to develop proposals for improving the regulatory and legal framework and system of integrated state border management. The regulatory and legal acts that determine the legal principles of state regulation of integrated state border management are analyzed. The results in the field of international cooperation are noted, in particular, the contractual and legal registration of the state border has been activated, customs control has been strengthened, new mechanisms for information exchange and risk analysis have been introduced, as well as border control procedures have been improved, biometric checks have been introduced, and the fight against cross-border crime has been strengthened. It is noted that these tasks acquire a special role in the context of Ukraine's strategic course for European integration, which involves deepening regional cooperation in the field of state border security. Institutional capacity in the field of integrated border management is strengthened by Ukraine's participation in the EU Program "Eastern Partnership — IBM FIT", implemented by the International Center for Migration Policy Development (ICMPD). In order to properly monitor the implementation of an integrated approach to state border management, the Procedure for conducting a review of the state of integrated state border management has been adopted, which defines the criteria for assessing the effectiveness and efficiency of the implementation of the policy of integrated state border management, which are implemented through the stages of the review, namely organizational and preparatory, executive and final. The review procedure is based on the principles of centralization of management, objectivity, transparency, scientific validity, collegiality of decision-making and systematic measures, which contributes to strengthening the efficiency of state administration in the field of integrated state border management. It is noted that state regulation in the field of integrated management of the state border of Ukraine is gradually transforming in accordance with new challenges of a security, political and legal nature, and the new regulatory framework is the result of both internal reforms and adaptation to European approaches, which is reflected in the updating of terminology, the definition of law enforcement standards and strategic priorities of state policy in the field of integrated management of the state border.

Ключові слова: національна безпека, державний кордон, інтегроване управління державним кордоном, міжвідомча взаємодія.

Key words: national security, state border, integrated management of the state border, interagency interaction.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні виклики та загрози у сфері національної безпеки, що постають перед Україною, вимагають перегляду стратегічних документів для розроблення пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правової бази та системи інтегрованого управління державним кордоном, підвищення боєздатності та оперативних можливостей підрозділів ДПСУ, посилення їхньої спроможності виконувати завдання із захисту державного кордону, а також покращення координації між суб'єктами інтегрованого управління кордоном. В контексті Угоди України про асоціацію з ЄС важливу роль відіграє транскордонне співробітництво, спрямоване на попередження транскордонної злочинності та нелегальної міграції, зокрема у межах визначених зон припливу мігрантів [1, с. 40—46].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В наукових працях Івахи В. О., Камінської Н.В. та Коваліва М.В. зосереджено увагу на дослідженні кон-

цептуальних та нормативно-правових засадах інтегрованого управління кордонами, зокрема в контексті налагодження міжвідомчої взаємодії з міжнародними інституціями з метою попередження транскордонної злочинності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Аналіз нормативно-правового регулювання інтегрованого управління державним кордоном в Україні, зокрема концептуальних документів, міжнародних нормативно-правових актів, якісна реалізація яких сприятиме ефективній реалізації державної політики в означеному напрямку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

З огляду на актуальність інтеграційних процесів, в Україні було розроблено і введено в дію нормативно-правові акти, що визначають правові засади державного регулювання інтегрованого управління державним

кордоном. Зокрема, Закон України "Про державний кордон України" встановлює фундаментальні правові основи охорони державного кордону, порядок його перетину, а також визначає повноваження органів охорони державного кордону [7]. Захист, охорона та координація дій на державному кордоні України є важливими складовими загальної системи національної безпеки, що забезпечується узгодженою роботою державних органів, діяльність яких регулюється законом, які у межах своїх повноважень здійснюють широкий спектр заходів — політичних, правових, дипломатичних, економічних, військових, прикордонних, міграційних, розвідувальних, контррозвідувальних, оперативних, екологічних, санітарних, технічних та інших, щоб гарантувати надійний контроль і безпеку державного кордону [7].

Варто зауважити про Постанову КМУ "Про прикордонний режим" (далі — Постанова) від 27 липня 1998 року № 1147, що встановлює чіткі правові правила щодо в'їзду, перебування, пересування та проживання осіб у прикордонній смузі й контрольованому прикордонному районі, тобто на територіях, що безпосередньо прилягають до державного кордону України [14]. Зазначений нормативно-правовий акт виконує функцію інструменту деталізації правового режиму на прилеглих до державного кордону територіях та створює умови для чіткого розмежування прав і обов'язків між цивільним населенням та уповноваженими суб'єктами, зокрема підрозділами ДПСУ. Таким чином, Постанова формує правове підґрунтя для забезпечення режиму державного кордону та є складовою інституційної основи інтегрованого управління державним кордоном, визначаючи правила поведінки у спеціальних зонах з урахуванням як безпекових, так і гуманітарних аспектів. Постанову КМУ від 6 серпня 2024 року № 894, якою внесено зміни до Положення про прикордонний режим, слід розглядати як інституційну відповідь держави на трансформацію безпекового середовища, зумовлену зростанням зовнішніх загроз, зокрема повномасштабною збройною агресією проти України [6]. Внесені зміни деталізували заходи контролю, регламентуючи особливості взаємодії прикордонників із місцевими органами влади, уточнюючи вимоги до інженерного облаштування та цифровізації управлінських процесів. Водночас нормативно-правове регулювання є фундаментом для організації прикордонного контролю та визначає рамки діяльності уповноважених органів. Механізм реалізації прикордонного контролю врегульовується Законом України "Про прикордонний контроль" (далі — Закон) від 5 червня 2009 року № 1710-VI [13], що деталізує процедури перетину державного кордону, повноваження посадових осіб ДПСУ, взаємодію з іншими державними органами (митницею, поліцією, міграційною службою тощо), а також встановлює підходи до перевірки документів, ідентифікації осіб та виявлення ризиків. Закон сприяє реалізації ключових елементів інтегрованого підходу до управління кордонами, оскільки передбачає рівень взаємодії між органами публічної влади, гармонізує національні стандарти із європейськими та враховує вимоги до оперативності, пропорційності та дотримання прав людини [13]. Водночас у зв'язку з особливостями воєнного часу правовий режим охорони державного кордону вимагає додаткового регу-

лювання, що викладене у положеннях Закону України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 року № 389-VIII [12]. У сфері інтегрованого управління кордонами акт виконує функцію правової рамки, що дозволяє гнучко змінювати організаційно-функціональні параметри доступу до територій державного кордону; містить положення, що безпосередньо впливають на політику у сфері інтегрованого управління кордонами, зокрема запровадження особливого режиму в'їзду-виїзду, обмежень пересування в районах державного кордону, посилену мобілізацію прикордонних, безпекових і правоохоронних органів, що є ключовими інституційними суб'єктами інтегрованого управління кордонами. Дотримання положень Закону України "Про правовий режим воєнного стану" є ключовим елементом у забезпеченні дієвого охоронного режиму державного кордону в умовах воєнного часу. Враховуючи динамічний характер воєнних викликів, нормативно-правове регулювання охорони кордону має бути гнучким та оперативним, що забезпечує адаптацію заходів безпеки до реальної ситуації на місцях. Закон України "Про національну безпеку України" виступає базовим нормативно-правовим актом стратегічного планування у сфері забезпечення безпеки держави, охоплюючи комплекс внутрішніх і зовнішніх загроз, серед яких окреме місце посідає безпека державного кордону [11]. У межах сучасного безпекового дискурсу питання інтегрованого управління державним кордоном розглядається як один із ключових компонентів системи національної безпеки, що забезпечує ефективну протидію гібридним загрозам, транскордонній злочинності, нелегальній міграції, контрабанді та іншим викликам на усіх ділянках державного кордону з навколишніми територіями. Вбачаємо позитивним фактором внесення змін у Законі України "Про національну безпеку України", які спрямовані на впровадження стратегічних основ інтегрованого управління державним кордоном та визначення інтегрованого управління державним кордоном стало одним із ключових напрямів державної політики у сфері безпеки державного кордону, а отже національної безпеки [5]. Запроваджено поняття "Стратегія інтегрованого управління державним кордоном України" як довгострокового програмно-планувального документа, що формується на основі Стратегії національної безпеки України та має на меті забезпечення належного рівня безпеки державного кордону з одночасним збереженням його відкритості для законного транскордонного співробітництва та подорожей [5]. Зміни регламентують основні завдання, напрями міжвідомчого та міжнародного співробітництва, а також заходи, спрямовані на забезпечення реалізації суверенних прав України в прилеглій зоні та виключній економічній зоні. Крім того, введено механізми оцінки ефективності реалізації стратегії, визначено необхідність створення консультативно-дорадчого органу для координації процесів, а також розробки державних програм і нормативно-правових актів на основі Стратегії, що, в свою чергу, мало сприяти модернізації державного регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном, наближаючи його до європейських стандартів міжвідомчої взаємодії [4]. Науковці Ковалів М.В. та Іваха В. О. відзначають, що досягнення бажаного рівня ефективної взає-

модії між суб'єктами, залученими до забезпечення національної безпеки, можливе завдяки налагодженому інформаційному обміну, спільному плануванню та реалізації заходів із використанням потенціалу та ресурсів з метою досягнення спільних цілей [2, с. 168].

Одним із нормативно-правових актів, що заклали стратегічні основи інтегрованого підходу, була Концепція інтегрованого управління кордонами прийнята в 2010 році (втратила чинність), що виявилася загалом ефективною, і завдання, що ставилися на близьку перспективу, були досягнуті, а саме:

1. Посилення правового регулювання та ефективності управління кордоном.

2. Розширення співпраці з прикордонними службами сусідніх країн за допомогою нових форм взаємодії, зокрема обміну оперативною інформацією, спільного аналізу загроз, оцінки ризиків, а також координації у сфері прикордонного та митного контролю.

3. Активізація взаємодії з міжнародними організаціями, такими як Frontex, ЄС, Чорноморський Форум¹, ГУАМ² та Рада командувачів прикордонних відомств країн СНД, що сприяє зміцненню безпеки на зовнішніх кордонах.

4. Удосконалення системи зв'язку, моніторингу, контролю та спостереження, що дозволило значно підвищити оперативність реагування та ефективність прикордонного контролю.

5. Оновлення морських сил охорони кордону.

6. Запровадження сучасних методів перевірки осіб і транспортних засобів, зокрема трирівневої системи паспортного контролю, спрощення процедур перетину кордону, посилення моніторингу міжнародних перевезень та біометричний контроль.

7. Зміцнення безпеки та підвищення рівня контролю. Зазначені досягнення свідчать про послідовність та успішність реалізації ключових напрямів Концепції. Україна продовжує впроваджувати реформи, що розроблені на основі стандартів ЄС та ґрунтуються на досвіді європейських країн у сфері інтегрованого управління кордонами з метою забезпечення захищеності та зручності для перетину державного кордону, що розроблені на основі стандартів ЄС [15].

28 жовтня 2015 року Розпорядженням КМУ була затверджена нова Концепція інтегрованого управління кордонами (далі — Концепція) (наразі втратила чинність), що мала на меті вдосконалення системи охорони державного кордону України відповідно до європейських стандартів та стала відповіддю на загострення безпекової ситуації в Україні, тимчасової окупації Криму та частини східних областей України, а також на необхідність адаптації до вимог ЄС у межах візової лібералізації [15]. Зокрема було досягнуто суттєвих результатів у сфері міжнародного співробітництва, активізовано договірно-правове оформлення державного кордону, посилено митний контроль, запроваджено нові механізми обміну інформацією та аналізу ризиків, а та-

кож удосконалено процедури прикордонного контролю, запроваджено біометричні перевірки та посилено боротьбу з транскордонною злочинністю. Водночас не вдалося повністю завершити договірно-правове оформлення кордонів із деякими сусідніми країнами, зокрема з РФ, Білорусь та Республікою Молдова, зріс рівень контрабанди та незаконної міграції, а також не була вирішена проблема відновлення контролю над тимчасово окупованими територіями України. Таким чином, Концепція 2015 року забезпечила основу для подальших реформ, однак її дія виявилася недостатньою для повного досягнення стратегічних цілей. Саме тому в 2019 році була прийнята нова стратегія, спрямована на подальшу інтеграцію України в європейський безпековий простір, цифровізацію інтегрованого управління кордонами та зміцнення обороноздатності України в умовах гібридних загроз. В Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року (далі — Стратегія) наголошується, що ефективне управління кордоном має вирішальне значення для забезпечення національної безпеки, стимулювання економічного розвитку та зміцнення людського потенціалу країни. Одним із ключових завдань документу є формування дієвої та скоординованої системи управління державним кордоном. У Стратегії розкривається концепція "інтегрованого управління кордонами", що передбачає скоординовану роботу уповноважених державних структур України та військових підрозділів, спрямовану на підтримання балансу між ефективним забезпеченням прикордонної безпеки і збереженням відкритості державного кордону для легального транскордонного співробітництва та переміщень. Поняття "інтегроване управління кордонами" застосовується у стратегічних документах довгострокового планування для позначення "системи інтегрованого управління кордонами", яка включає організаційні та нормативно-правові механізми, що регламентують діяльність учасників відповідно до встановленої моделі (модульної структури). Стратегія включає чотири рівні постійної співпраці та координації: відомчий, міжвідомчий, державний та міжнародний. З метою практичної реалізації положень Стратегії, КМУ було прийнято Розпорядження № 1409-р від 27 грудня 2019 року, яким затверджено План заходів на 2020-2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами, у якому деталізовано процес досягнення стратегічних цілей, визначено відповідальні органи, строки виконання завдань та очікувані результати [8]. Особливу увагу приділено розвитку інфраструктури пунктів пропуску, підвищенню кадрового потенціалу та інтеграції ІТ-систем суб'єктів інтегрованого управління кордонами. Пізніше було затверджено План заходів на 2023-2025 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року [9]. У новому плані враховано результати попереднього етапу впровадження інтегрованого управління кордонами та визначено нові завдання в умовах зростаючої загрози

¹ Балтійсько-Чорноморський економічний форум — це міжнародна платформа, створена для розвитку економічних, наукових і гуманітарних зв'язків між країнами басейнів Балтійського та Чорного морів, що з 2013 року проводиться в Україні та Литовській Республіці з метою налагодження партнерства між установами, організаціями та підприємствами [17]

² Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ — це міжнародна регіональна організація, створена Азербайджаном, Грузією, Республікою Молдова та Україною з метою зміцнення демократії, безпеки, економічного співробітництва та інтеграції до європейського простору [18].

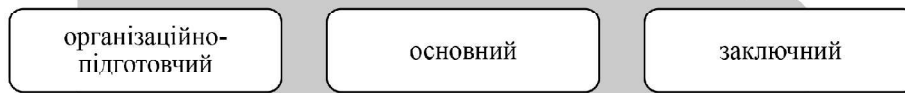

Рис. 1. Етапи проведення огляду

Джерело: складено автором за даними [10].

з боку зовнішньої агресії, серед пріоритетів: посилення міжвідомчої взаємодії, розвиток систем аналізу ризиків, підвищення рівня інтероперабельності прикордонних структур України з відповідними органами держав-членів ЄС. Особливої ролі зазначені завдання набувають у контексті стратегічного курсу України на євроінтеграцію, що передбачає поглиблення регіонального співробітництва у сфері безпеки державного кордону. Інституційну спроможність у сфері інтегрованого управління кордонами посилює участь України в Програмі ЄС "Eastern Partnership — IBM FIT", що реалізується Міжнародним центром з розвитку міграційної політики (ICMPD). Програма передбачає навчання персоналу, імплементацію передових європейських практик, розвиток інфраструктури державного кордону, а також підтримку процесу інституційного наближення до принципів інтегрованого управління зовнішніми кордонами³ ЄС.

З огляду на важливість міжвідомчої координації, виникла потреба в удосконаленні стратегічного та оперативного керування системою інтегрованого управління кордонами. Створення координаційного центру інтегрованого управління кордонами, як ключового органу міжвідомчої координації, регламентоване Постановою КМУ № 426 від 12 квітня 2024 року, є нормативно-правовим актом, спрямованим на уніфікацію управлінських рішень, обмін аналітикою та реагування на ризики безпеки в режимі реального часу [3], що відповідає підходам, закріпленим у документах Frontex⁴, та дозволяє забезпечити ефективний моніторинг реалізації державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном.

З метою належного моніторингу впровадження інтегрованого підходу до управління державним кордоном Кабінетом Міністрів України ухвалено Постанову № 1103 від 26 вересня 2024 року, що затвердила Порядок проведення огляду стану інтегрованого управління державним кордоном [10]. У документі визначено критерії оцінювання результативності та ефективності реалізації політики інтегрованого управління державним кордоном. Зокрема, до таких критеріїв віднесемо аналіз загроз та прогнозування безпекового середовища, що передбачає здатність відповідних структур передбачати та реагувати на актуальні й потенційні ризики у прикордонних регіонах, на територіях частини східних областей України та тимчасово окупованих територіях України; моніторинг реалізації стратегічних програм,

спрямований на перевірку виконання програмних документів у сфері інтегрованого управління державним кордоном; аналіз якості виконання завдань, що дозволяє оцінити відповідність дій суб'єктів управління поставленим цілям і визначеним стандартам; оцінювання спроможностей і готовності суб'єктів, зокрема ресурсного, кадрового та технічного забезпечення; а також формування пропозицій для вдосконалення нормативно-правової бази й ресурсного планування, що сприяє адаптації політики до змін у безпековому середовищі. Зазначені критерії реалізуються через етапи проведення огляду, а саме організаційно-підготовчий, виконавчий та підсумковий. Огляд проводиться як окремо, так і в межах комплексного оцінювання сектору безпеки й оборони, результати стають основою для формування Стратегії інтегрованого управління державним кордоном. Процедура огляду ґрунтується на принципах централізації управління, об'єктивності, прозорості, наукової обґрунтованості, колегіальності прийняття рішень і системності заходів, що сприяє посиленню ефективності державного управління у сфері інтегрованого управління державним кордоном.

Етапи проведення огляду передбачають організаційно-підготовчий, основний та заключний етапи (рис. 1).

На першому етапі формується робоча група, затверджуються плани роботи та організовуються заходи для взаємодії між членами групи. На основному етапі відбувається аналіз загроз, моніторинг виконання стратегічних документів, оцінка кадрового та фінансового забезпечення, а також прогнозування стану безпекового середовища. Завершальний етап полягає в узагальненні результатів, прогнозуванні майбутніх загроз та формулюванні рекомендацій щодо забезпечення національної безпеки на основі отриманих даних.

Одним із базових нормативно-правових актів ЄС, що визначає сучасну парадигму інтегрованого управління зовнішніми кордонами ЄС, є Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2019/1896 від 13 листопада 2019 року про Європейську прикордонну і берегову охорону [17]. Зазначений Регламент скасував два попередні документи — Регламент (ЄС) № 1052/2013 та Регламент (ЄС) № 2016/1624 — та системно оновив правові засади функціонування агентства Frontex, розширивши повноваження в межах загального підходу до інтегрованого управління кордонами ЄС. У нормативному плані Регламент

³ Зовнішні кордони — це ті межі, що відділяють суверенну або об'єднану територію (державу, Шенгенська зона, ЄС) від територій, що не входять до неї. Вони можуть включати сухопутні ділянки, водні рубежі (річки, озера, моря), а також точки міжнародного перетину — аеропорти і порти [19].

⁴ Frontex (Європейська агенція з охорони прикордонної і берегової охорони) — це агентство ЄС, що є відповідальним за координацію діяльності національних прикордонних служб та забезпечує надійність кордонів держав-членів ЄС з іншими державами.

№ 2019/1896 трактує поняття інтегрованого управління кордонами як комплекс заходів, що охоплюють прикордонний контроль, спостереження, аналіз ризиків, співпрацю з третіми країнами, захист прав людини та застосування сучасних інформаційних технологій; установлює обов'язок держав-членів ЄС дотримуватись уніфікованих стандартів інтегрованого управління кордонами, що передбачає взаємодію між національними прикордонними органами; спільне планування операцій; гармонізацію процедур прикордонного контролю; дотримання принципів пропорційності, ефективності та недискримінації. Регламент містить окремі положення про обов'язкову правову інтеграцію прав людини у всі заходи прикордонного контролю, що є стандартом *good governance* у сфері IBM. Зокрема, Frontex зобов'язаний мати уповноваженого з основоположних прав, внутрішні механізми розгляду скарг та звітування перед Європейським парламентом. У контексті інформаційного забезпечення інтегрованого управління кордонами, Регламент № 2019/1896 унормовує обов'язкове використання загальноєвропейських IT-платформ, зокрема Європейської прикордонної системи спостереження (EUROSUR)⁵ та системи обміну інформацією між національними контактними пунктами.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, державне регулювання у сфері інтегрованого управління державним кордоном України поступово трансформується відповідно до нових викликів безпекового, політичного та правового характеру. Чинна нормативно-правова база є результатом як внутрішніх реформ, так і адаптації до європейських підходів, що відображається в оновленні термінології, визначенні стандартів правозастосування та стратегічних пріоритетів державної політики у сфері інтегрованого управління державним кордоном. Водночас, забезпечення належного функціонування потребує не лише закріплення принципів та повноважень на законодавчому рівні, але й їхньої ефективної реалізації в умовах воєнного часу та післявоєнного відновлення, що має відбуватися з урахуванням динаміки викликів і загроз, потреб у дієвому державному регулюванні у сфері безпеки, а також у контексті європейської інтеграції.

Література:

1. Камінська Н. В. Пріоритети правового забезпечення захисту державних кордонів. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2017. Т. 28. № 1. С. 40—46.
2. Ковалів М. В., Іваха В. О. Державно-правовий механізм забезпечення національної безпеки. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. № 4. 2015. С. 162—169.

⁵ Система EUROSUR — це інтегрована інформаційна платформа, призначена для забезпечення ефективного обміну інформацією та оперативної співпраці між національними прикордонними органами держав-членів ЄС і Агенцією Європейської прикордонної та берегової охорони [20].

3. Положення про координаційний центр інтегрованого управління державним кордоном: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.04.2024 р. № 426. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2024-p#Text>

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України: Закон України від 24.02.2023 р. № 2952-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2952-20#Text>

5. Про внесення змін до Закону України "Про національну безпеку України" щодо стратегічних основ інтегрованого управління державним кордоном України: Закон України від 16.07.2024 р. № 3858-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3858-20#Text>

6. Про внесення змін до Положення про прикордонний режим: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2024 р. № 894. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2024-p#Text>

7. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. № 1777-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

8. Про затвердження плану заходів на 2020-2022 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 р. № 1409-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1409-2019-p#Text>

9. Про затвердження Плану заходів на 2023-2025 роки щодо реалізації Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. № 1212-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://surl.li/хуесmq>

10. Про затвердження Порядку проведення огляду стану інтегрованого управління державним кордоном: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2024 р. № 1103. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2024-p#Text>

11. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

12. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

13. Про прикордонний контроль: Закон України від 05.11.2009 р. № 1710-VI. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1710-17#Text>

14. Про прикордонний режим: Постанова Кабінету Міністрів України; від 27.07.1998 р. № 1147. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-98-p#Text>

15. Про схвалення Концепції інтегрованого управління кордонами: Розпорядження Кабінету Міністрів Ук-

раїни від 28.10.2015 р. № 1149-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1149-2015-p#Text>

16. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 13 листопада 2019 року № 2019/1896 про Європейську прикордонну і берегову охорону та скасування Регламенту (ЄС) № 1052/2013 р. та Регламенту (ЄС) № 2016/1624 р. Офіційний вісник Європейського Союзу. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-19#Text

17. Чорноморський економічний форум. Балтійсько-Чорноморський економічний форум. URL: <https://www.baltic-blacksea.com/>

18. About GUAM. Organization for Democracy and Economic Development. URL: <https://guam-organization.org/en/about-the-organization-for-democracy-and-economic-development-guam/>

19. EaP IBM FIT: Eastern Partnership — IBM Flagship Initiative Training Project. ICMPD. URL: <https://www.icmpd.org/our-work/projects/eastern-partnership-ibm-flagship-initiative-training-project-eap-ibm-fit>

20. External EU border — Migration and Home Affairs. Migration and Home Affairs. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/external-eu-border_en

References:

1. Kaminska, N.V. (2017), "Priorities of Legal Support for Border Protection", *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho*, vol. 28, no. 1, pp. 40—46.

2. Kovaliv, M.V. and Ivakha, V.O. (2015), "State-legal mechanism for ensuring national security", *Naukovyj visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, vol. 4, pp. 162—169.

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "Regulations on the Coordination Center for Integrated State Border Management", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/426-2024-p#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2023), The Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on the Protection of the State Border of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2952-20#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

5. Verkhovna Rada of Ukraine (2024), The Law of Ukraine "On Amendments to the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine" on the Strategic Foundations of Integrated State Border Management of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3858-20#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On Amendments to the Regulations on the Border Regime", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/894-2024-p#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On the State Border of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On Approval of the Action Plan for 2020—2022 on the

Implementation of the Integrated Border Management Strategy for the Period Until 2025", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1409-2019-r#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Resolution "On Approval of the Action Plan for 2023-2025 on the Implementation of the Integrated Border Management Strategy for the Period Until 2025", available at: <https://surl.li/xyecmq> (Accessed 05 Aug 2025).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On Approval of the Procedure for Conducting a Review of the Status of Integrated State Border Management", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2024-p#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

11. Verkhovna Rada of Ukraine (2018), Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2009), The Law of Ukraine "On Border Control", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1710-17#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

14. Cabinet of Ministers of Ukraine (1998), Resolution "On Border Regime", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-98-p#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "On Approval of the Concept of Integrated Border Management", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1149-2015-r#Text> (Accessed 05 Aug 2025).

16. Official Journal of the European Union (2019), "Regulation No. 2019/1896 of 13.11.2019 Regulation (EU) No. 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulation (EU) No. 1052/2013 and Regulation (EU) No. 2016/1624", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-19#Text (Accessed 05 Aug 2025).

17. Baltic-Black Sea economic forum (2025), available at: <https://www.baltic-blacksea.com/> (Accessed 05 Aug 2025).

18. Organization for Democracy and Economic Development (2025), "About GUAM", available at: <https://guam-organization.org/en/about-the-organization-for-democracy-and-economic-development-guam/> (Accessed 05 Aug 2025).

19. ICMPD (2013), "EaP IBM FIT: Eastern Partnership — IBM Flagship Initiative Training Project", available at: <https://www.icmpd.org/our-work/projects/eastern-partnership-ibm-flagship-initiative-training-project-eap-ibm-fit> (Accessed 05 Aug 2025).

20. European Commission (2025), "External EU border — Migration and Home Affairs", available at: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/external-eu-border_en (Accessed 05 Aug 2025).

Стаття надійшла до редакції 15.08.2025 р.